

Tussenrapportage Innovatie Dekkend Netwerk 2019

'Werken aan beter aanbod voor kinderen in een grijs gebied tussen onderwijs en zorg'

18 februari 2019

Opgesteld door: Hanneke van Noort
Projectleider Innovatie Dekkend Netwerk

Samenvatting en leeswijzer

‘Innovatie Dekkend Netwerk’ is een gezamenlijke pilot van gemeenten en samenwerkingsverbanden primair onderwijs in Holland Rijnland. Hiermee werken zij aan realisatie van leerrecht voor alle kinderen.

Alle kinderen hebben recht op onderwijs, ook de kinderen die zelfs in een kleine en specialistische settings niet tot ontwikkeling komen. Denk daarbij aan kinderen die niet goed tegen prikkels kunnen, of kinderen met autisme. Deze kinderen komen soms terecht in een grijs gebied tussen onderwijs en zorg, ze zitten thuis of falen keer op keer in het onderwijssysteem. Met Innovatie Dekkend Netwerk verkennen we de mogelijkheden voor passend aanbod voor deze kinderen.

Na een eerste onderzoeksfase in 2018 werden twee doelgroepen onderscheiden die behoefte lijken te hebben aan maatwerk.

Het gaat om kinderen die een vrijstelling hebben gekregen maar die wel behoefte aan onderwijs hebben én kinderen die onderwijs ontvangen maar tijdelijk veel zorg nodig hebben. In de zorg ontbreekt het aan onderwijs voor deze kinderen en in het onderwijs ontbreekt het aan de juiste zorg. Aan beide kanten van de grens tussen onderwijs en zorg zijn er kinderen die behoefte hebben aan maatwerk. Kenmerkend voor deze kinderen bleek namelijk dat ze moeite hebben met het verblijf in een groep. Individueel maatwerk zou erop gericht moeten zijn om leerrecht te realiseren. Daarnaast kan er geleidelijk worden toegewerkt naar onderwijs. Dit vraagt stevige coördinatie en gebruik van flexibel inzetbare leerkrachten en onderwijsmaterialen. Uitgangspunt bij het realiseren van dit programma zou de belastbaarheid van de leerling moeten zijn. Het programma sluit aan op wat het kind aankan.

Tijdens de pilotfase wordt onderzocht hoe dit programma gerealiseerd kan worden. Kunnen we van scholen verwachten om ‘maatwerk’ te leveren? En hoe zit het met de verantwoordelijkheid van zorg? Is er nieuw aanbod nodig waarin zorg en onderwijs samenwerken? En hoe realiseren we dit aanbod als het kenmerk juist moet zijn dat het ‘maatwerk’ is?

Leeswijzer

In deze tussenrapportage staan de bevindingen weergegeven van de eerste helft van de pilotfase. Tijdens deze periode is geconstateerd dat er (nog steeds) sprake is van een grens tussen onderwijs en zorg die mede in stand wordt gehouden door het feit dat de bekostiging van onderwijs en zorg strikt gescheiden is. Daarnaast is geconstateerd dat er niet twee maar vier of vijf doelgroepen zijn die last hebben van deze grens.

In deel 1 wordt ingegaan op het doel en de aanleiding van Innovatie Dekkend Netwerk;

In deel 2 staan de contouren van een oplossingsrichting beschreven om alle kinderen op de grens van onderwijs en zorg te voorzien van passend aanbod;

In deel 3 wordt er ingezoomd op uitgangspunten en adviezen voor verschillende doelgroepen;

In deel 4 staan ontwikkelopgaven voor het vervolg van de pilot beschreven ten aanzien van drie knelpunten bij het organiseren van passende onderwijs en zorg;

- Regie en doorzettingsmacht;
- Bepalen van de belastbaarheid in relatie tot het beleid voor vrijstellingen en zorgplicht;
- Organisatie en bekostiging van leerkrachten en onderwijsmaterialen voor kinderen die maatwerk nodig hebben.

Met Innovatie Dekkend Netwerk (en specifiek met de ontwikkelopgaven voor het vervolg) wordt in de regio Holland Rijnland een actieve bijdrage geleverd aan ontwikkeling en implementatie van landelijke, zeer recente adviezen zoals verwoord door Marc Dullaert in zijn rapport ‘De kracht om door te zetten, hoe kunnen we de impasse rondom thuiszitten doorbreken’.

Deel 1: Aanleiding en doelen van innovatie dekkend netwerk

Aanleiding voor het traject Innovatie Dekkend Netwerk

Met dit initiatief stimuleren gemeenten en primair onderwijs de realisatie van leerrecht voor alle kinderen die niet tot ontwikkeling kunnen komen in de bestaande zorg – en onderwijssettingen maar die wel en soms zelf heel goed kunnen leren. We informeren, adviseren over mogelijkheden en waar nodig ontwikkelen we!

Er zijn kinderen en jongeren die binnen een school (-gebouw) nog niet of niet meer tot leren of ontwikkeling komen. Het zijn kinderen die zich bevinden in een grijs gebied, op de grens van onderwijs en zorg. Met Innovatie Dekkend Netwerk onderzoeken we de mogelijkheden voor deze kinderen. Het zijn kinderen die vaak slecht tegen veel prikkels kunnen, kinderen met autisme of hoogbegaafde kinderen die om een ander manier van onderwijs vragen dan de meeste andere kinderen.

Doelen van Innovatie Dekkend Netwerk

1. Realiseren van de juiste randvoorwaarden om een zorgonderwijsprogramma te realiseren, dat niet gebonden is aan een gebouw, maar dat flexibel naar het kind toe komt en afgestemd wordt op de belastbaarheid van het kind.
2. Het inbedden van de mogelijkheden voor individueel maatwerk in de 'zorgroute'.
3. Monitoren van ontwikkelingen waarbij nieuw aanbod ontstaat (zoals Sloep, Mint en 2Play¹) en aanbevelingen formuleren voor onderwijsbesturen en gemeenten ten behoeve van een doorlopend continuüm tussen onderwijs en zorg.

We zien in het land en in onze eigen regio dat er voor deze kinderen oplossingen gevonden worden, maar meestal is het dan een tijdelijke oplossing, waarvan leerling en ouders ieder jaar maar weer moeten hopen dat deze kan worden gecontinueerd. Met Innovatie Dekkend Netwerk willen we inzicht krijgen in wat er nodig is (inhoudelijk, financieel en randvoorwaardelijk) om voor deze doelgroep niet 'ad hoc' maar goed onderbouwd, duurzaam en 'herhaalbaar' tot oplossingen te komen.

Wat is de werkwijze van Innovatie Dekkend Netwerk?

Een werkgroep, bestaande uit een vertegenwoordiging van samenwerkingsverbanden en JGT'er/ambassadeur, formuleert aan de hand van 10 individuele casussen adviezen: hoe kunnen we maatwerk realiseren? En leidt dit maatwerk tot de gewenste effecten? Wat hebben scholen en zorgaanbieders nodig om deze kinderen beter te helpen? Ontbreekt het aan aanbod? De werkgroep reflecteert op de huidige werkwijze en benodigde verbeteringen. De werkgroep bestudeert pilots, nieuwe ontwikkelingen en nieuwe wetgeving.

De stuurgroep bestaat uit directies van de samenwerkingsverbanden primair onderwijs, gemeenten en Go!4Jeugd. De stuurgroep vertaalt de bevindingen van de werkgroep naar adviezen voor gemeenten en samenwerkingsverbanden. Tijdens de pilotfase wordt aangesloten op landelijke ontwikkelingen en contact gezocht met ministeries en inspecties.

---

¹ Dit zijn arrangementen voor kinderen in Holland Rijnland zoals beschreven bij maatregel 8 in de kamerbrief 'onderwijs en zorg' van november 2018.

Deel 2: Tussenstand: Op weg naar een dekkend netwerk.....

Wat hebben de kinderen nodig?

De aanvankelijke opdracht van Innovatie Dekkend Netwerk luidde om te onderzoeken of een maatwerkprogramma mogelijk is dat naar het kind toekomt en dat invulling geeft aan het leerrecht. De eerste bevindingen bevestigen de resultaten van de onderzoeksfase.

- Voor een goede inhoud van maatwerk is het belangrijk dat sommige leerlingen op de plek waar zij tot ontwikkeling komen onderwijs krijgen van een gekwalificeerde leerkracht met goede onderwijsmaterialen, ook wanneer dit niet in het schoolgebouw is.

- Randvoorwaardelijk betekent dit dat een school betrokken moet zijn bij het programma dat de leerling volgt als hij niet op school aanwezig is. Hiermee komt didactische kennis beschikbaar voor de zorginstelling.

Een belangrijke en steeds terugkerende vraag is 'hoe organiseren we en betalen we leerkrachten en onderwijsmaterialen voor maatwerktrajecten'.

- Financieel geldt dat dat:

- Zorginstellingen geen zorggelden mogen besteden aan onderwijs;
- Onderwijs geen geld mag overmaken naar een zorginstelling om onderwijs te bekostigen;
- Samenwerkingsverbanden ontvangen geen bekostiging voor het aanbieden van leerlingen die niet staan ingeschreven (en zouden veel meer kosten gaan maken als ze dat wel doen);

Om maatwerk te bekostigen is het ook voor de bekostiging voorwaardelijk dat een leerling wordt ingeschreven in het onderwijs. De mogelijkheden die een school heeft om maatwerk te leveren met gebruik van onderwijstijdonderschrijving zijn echter nog onbekend. Er gelden een aantal ontwikkelvraagstukken als het gaat om bekostiging en organisatie van maatwerk (zie ontwikkelvraagstuk 3).

Resume: Wat is er inhoudelijk, financieel en randvoorwaardelijk nodig voor een maatwerkprogramma?

Een eerste voorzichtig antwoord op deze vraag luidt als volgt:

- Leerlingen die (weer) willen toegroeien naar onderwijs kunnen het beste ingeschreven worden op een school, dan is onderwijskwaliteit en de mogelijkheid om ergens in te stromen gegarandeerd;
- De school gebruikt de mogelijkheden voor onderwijstijdonderschrijving
- School stelt leerkrachten en onderwijsmaterialen beschikbaar voor het maatwerkprogramma.
- Jeugdhulp levert een bijdrage aan een plan dat gericht is op toegroeien naar volledig onderwijs.

De oplossing in zicht?

Daarmee lijkt een oplossing in zicht: inhoudelijk gezien kan de school zorgen voor goed onderwijs, het kind is gegarandeerd van een stoeltje in een klas waar het langzaam meer tijd kan gaan doorbrengen en de school ontvangt bekostiging, waarmee ook een TLV of een arrangement mogelijk kan worden ingezet voor het maatwerkprogramma voor de leerling.

In de prille praktijk van de pilot blijken een aantal vragen moeilijk te beantwoorden.

- Kunnen we van alle kinderen die we gaan inschrijven verwachten dat ze zullen toegroeien naar volledig onderwijs (een vereiste om op lange termijn ingeschreven te blijven op een school)?
  - Hoe zit het met de zorgplicht als kinderen toch 'terug vallen'?
  - Hoe zit het met de vrijstelling als we leerlingen toch onderwijs willen gaan aanbieden? Waarom hebben ze dan een vrijstelling? Schuift de grens voor een vrijstelling dan op? En daarmee de verantwoordelijkheid van onderwijs en zorg?
  - Hoe zit het met de regie bij deze groep risicoleerlingen? School? JGT/ambassadeur? Ouders? RBL?
  - Hoe kan een school een leerkracht vrijmaken voor één leerling?
  - Is de oplossing waarbij een leerkracht voor 1 leerling naar een andere locatie gaat niet erg duur?
  - Betekent dit dat elke school dan een leerkracht op verschillende zorglocaties inzet? Zeker een school voor Speciaal Onderwijs heeft snel met meerdere leerlingen te maken op de grens van onderwijs en zorg.
- Deze en andere vragen hebben geleid tot drie ontwikkelvraagstukken (deel 4).

Een cruciale vraag bij het realiseren van passend aanbod is de vraag 'wat kan het kind aan?' Het antwoord op die vraag is van invloed op de zorgplicht en daarmee op de financiering. Tegelijkertijd is die vraag moeilijk te beantwoorden: in complexe casussen kunnen school, professionals en ouders snel van mening verschillen. Een duidelijke en goed onderbouwde werkwijze kan veel knelpunten wegnemen.

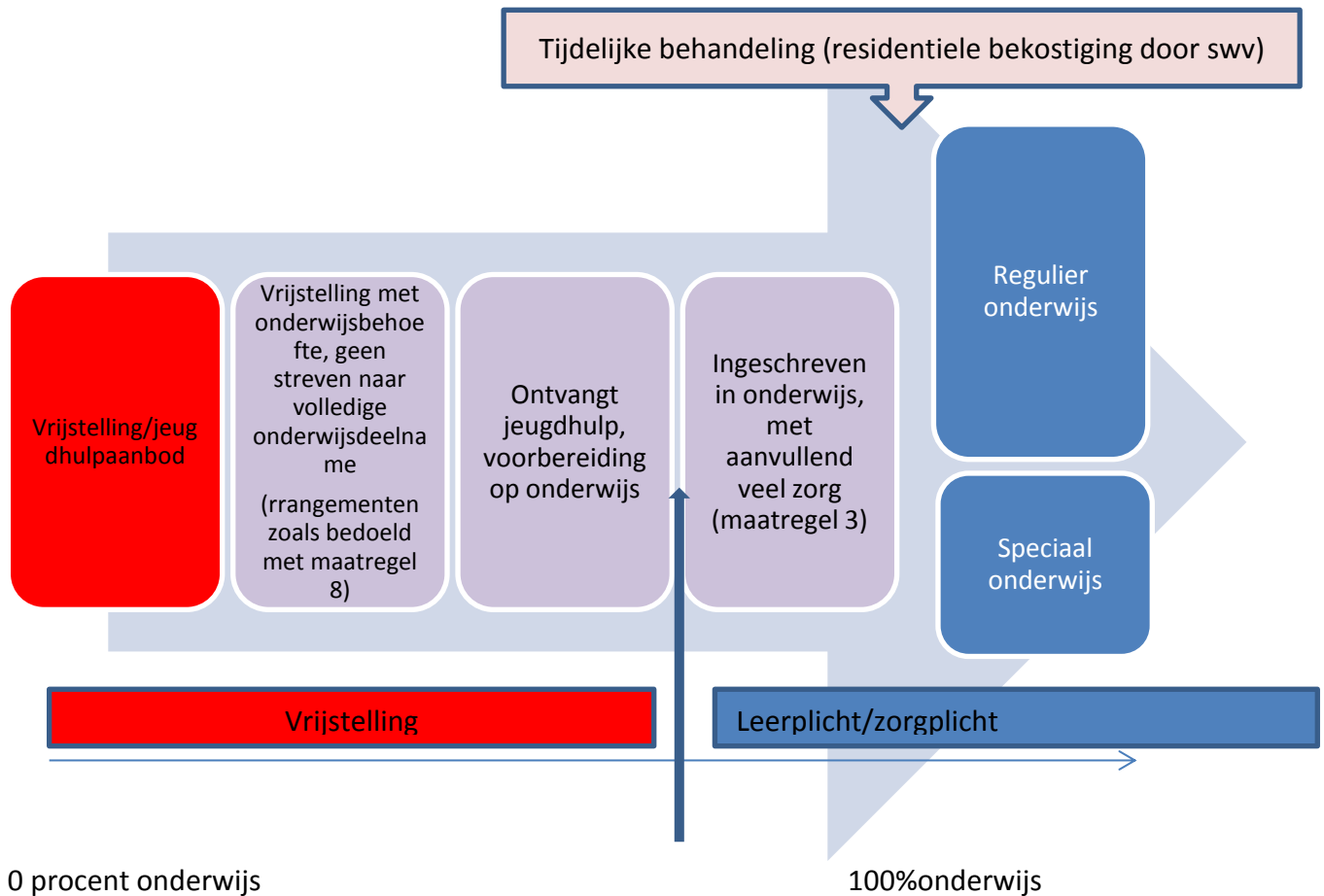
Een beter blik op de doelgroep

De afgelopen maanden is tijdens het zoeken naar antwoorden op bovenstaande vragen gebleken dat er sprake is van vier groepen kinderen in het grijze gebied tussen onderwijs en zorg. De antwoorden op bovenstaande vragen verschillen per doelgroep.

1. Kinderen die staan ingeschreven in het onderwijs en tijdelijk maatwerk nodig hebben;
2. Kinderen die nog niet staan ingeschreven en geleidelijk willen toegroeien naar onderwijs, maar van wie we niet zeker weten of dit lukt;
3. Kinderen die een behandeling hebben afgerond, maar volgens de scholen nog niet terecht kunnen in het onderwijs en van wie we niet zeker weten of dit lukt;
4. Kinderen die wel willen leren maar van wie we niet mogen verwachten dat ze zullen toegroeien naar volledig onderwijs (en die we dus eigenlijk niet kunnen inschrijven).

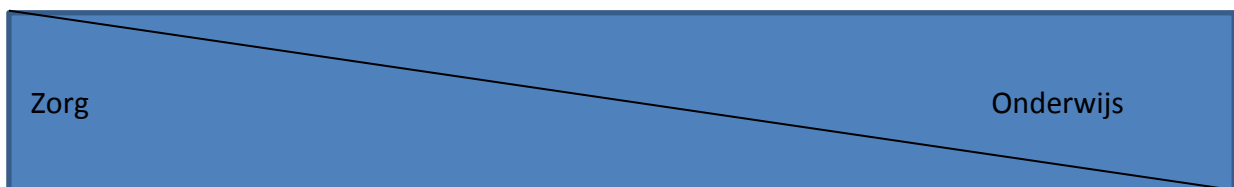
Voor kinderen die kunnen toegroeien naar meer of volledig onderwijs is het nodig om maatwerk te organiseren. Dit geldt vooral voor de groepen 1 en 2. Deze mogelijkheden voor maatwerk zijn vaak tijdelijk en zijn een aanvulling op het dekkend netwerk. Het maatwerk maakt het mogelijk dat het kind op de plek instroomt waar het kind het meest gebruik kan maken van zijn leerrecht.

In beeld gebracht: Op weg naar een dekkend netwerk....

Figuur 1: Dekkend netwerk van voorzieningen ‘zorg en onderwijs’

In het ‘oorspronkelijke’ stelsel volgt het kind onderwijs (heeft leerplicht in het S(B)O of BO, blauwe blokken rechts) OF het ontvangt geen onderwijs (heeft een vrijstelling, rode blok links van het continuüm). Er zijn echter kinderen die behoefte hebben aan ‘deeltijd’ onderwijs, soms een tijdje soms voor altijd (paarse blokken in het midden). Zowel zorgaanbieders als onderwijs ontwikkelen daarom nieuw aanbod voor groepen dat zich ergens op het continuüm tussen zorg en onderwijs bevindt. Daarmee wordt het dekkend netwerk van voorzieningen aangevuld. Vanwege de gescheiden financiering van onderwijs en zorg vraagt het veel creativiteit om dit aanbod (dit zijn groepsvoorzieningen!) ‘samen’ vorm te geven.

Figuur 2: Individueel maatwerk: Een continuüm van zorg en onderwijs voor 1 kind

Sommige kinderen passen nog nergens in dit (zich ontwikkelende) aanbod. Voor hen is het belangrijk om eerst heel goed in kaart te brengen wat het kind **nu** nodig heeft om toe te kunnen groeien naar wat het **straks** kan. Voor het kind wordt bepaald hoeveel zorg en hoeveel onderwijs mogelijk is. Dit maatwerk begint mogelijk met 100% zorg (links van het continuüm) maar is gericht op het toegroeien naar meer onderwijsdeelname. Het maatwerk kan grotendeels gerealiseerd worden binnen de huidige toelidingsroutes. Er zijn wel extra aandachtspunten en ontwikkelvraagstukken om dit maatwerk te kunnen realiseren.

Deel 3: Uitgangspunten en tussentijdse adviezen per doelgroep

In de pilotfase die startte na de zomer bleek dat er niet twee, maar vier doelgroepen onderscheiden kunnen worden.

- Kinderen die ingeschreven staan en tijdelijk onderwijstijdonderschrijving nodig hebben;
- Kinderen die zijn vrijgesteld van onderwijs en willen toegroeien naar onderwijs;
- Kinderen die na afronding van een behandeltraject behoefte hebben aan onderwijs;
- Kinderen die zijn vrijgesteld en behoefte hebben aan onderwijs maar niet zullen toegroeien naar volledig onderwijs.

In dit deel staan per doelgroep uitgangspunten, adviezen en ontwikkelvraagstukken beschreven.

Kinderen die staan ingeschreven	
Uitgangspunten	Adviezen Advies voor samenwerkingsverbanden Advies voor gemeenten/Go Advies voor swv en gemeenten/Go
Scholen/schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het realiseren van een passend ontwikkelingsperspectiefplan in overleg met ouders;	Advies 1: Samenwerkingsverbanden stellen aandachtsfunctionarissen aan die stimuleren dat scholen beschikken over voldoende faciliteiten, kennis en vaardigheden voor het zorgdragen voor een plan dat is gericht op toegroei naar volledig onderwijs.; <ul style="list-style-type: none"> - Samenwerkingsverbanden stimuleren het handelingsgericht werken/integraal arrangeren; - Samenwerkingsverbanden bieden ondersteuning en advies aan scholen over de mogelijkheden voor maatwerk (zie handreiking, bijlage 2). - Scholen en JGT /ambassadeur/toegang jeugdhulp kunnen leerplicht vragen als onafhankelijk voorzitter; - Scholen en JGT/ambassadeur/toegang jeugdhulp kunnen leerplicht vragen om een doorzettingstafel te organiseren.
Scholen hebben sinds augustus de plicht/mogelijkheid om leerlingen tijdelijk onderwijs te laten onderschrijven. Scholen zijn verantwoordelijk voor het maken van een plan dat gericht is op terugkeer naar volledig onderwijs;	
Scholen kunnen enige mate van maatwerk realiseren zolang dit gericht is op terugkeer;	
Jeugdhulp is verantwoordelijk voor het aanbieden van ondersteuning die gericht is op terugkeer naar school;	
	Advies 2: Gemeenten zorgen dat medewerkers toegang jeugdhulp op de hoogte zijn van de mogelijkheden voor maatwerk en dragen in overleg met school

	en ouders (ahv integraal arrangeren) zorg voor passende zorg voor de leerlingen.
Gemeente moet zorg dragen voor beantwoording van jeugdhulpvragen en het beleggen van casusregie;	Advies 3: (specifiek voor Alphen en Kaag en Braassem): Go!4Jeugd zorg voor een duidelijke afstemmingspartner per school/kind (niet zijnde de zorgaanbieder).
Zowel jeugdhulp als onderwijs kunnen RBL vragen om onafhankelijk voorzitterschap te verzorgen of om een doorbraaktafel te organiseren	Advies 4: Samenwerkingsverbanden en gemeenten zorgen voor verheldering en verdere implementatie van procesregie-afspraken, doorbraaktafels en geschillencommissie. (zie ontwikkelvraagstukken voor meer informatie).
Ouders hebben het recht om tegen het plan bezwaar te maken;	
Ouders hebben recht op cliënt ondersteuning	

Kinderen die vanuit een vrijstelling of als absoluut thuiszitters willen toegroeien naar onderwijs: uitgangspunten en adviezen

De kinderen vallen formeel onder verantwoordelijkheid van de gemeente;	Advies 5: Gemeenten vragen zorgaanbieders om meer in te zetten op het voorbereiden op deelname aan het onderwijs. Voor kinderen die staan of worden ingeschreven kunnen de adviezen gevolgd worden zoals beschreven bij de doelgroep. Scholen spannen zich in om deze kinderen van passend onderwijs en zorg te voorzien. Het zou helpend zijn als zorgaanbieders ook de ruimte krijgen om te experimenteren met de mogelijkheden om deze doelgroep beter te ondersteunen. ²
De zorgaanbieder biedt een programma waarmee het kind wordt voorbereid op onderwijs;	

Kinderen die geen passend aanbod krijgen na een residentiële behandeling: uitgangspunten, adviezen en ontwikkelvraagstukken

² Zie het Tijdelijk Fonds Voorstel van Prodeba en Cardea.

Voor deze kinderen geldt dat goede afspraken nodig zijn tussen scholen van herkomst, de behandelsetting en de toekomstige school. Een voorstel is in voorbereiding. Bij goede afspraken over de zorgplicht vervalt deze doelgroep.

Kinderen die wel willen leren maar van wie we niet mogen verwachten dat ze zullen toegroeien naar volledig onderwijs: uitgangspunten, adviezen en ontwikkelvraagstukken

De kinderen vallen nu nog onder de jeugdwet en deels onder de WLZ	Advies 6: Onderzoek de mogelijkheden voor arrangementen voor leerlingen die nu nog zijn vrijgesteld van onderwijs. Zij krijgen onderwijs zonder van hen te verwachten dat ze toegroeien naar volledig onderwijs. Maak gebruik van de ervaringen van bestaande pilots, zoals de Samen naar School klas, Binnenste Buitentuin, Mint. Sluit aan op landelijk onderzoek.
Kinderen hebben recht op onderwijs	
De verwachting is dat het hier niet alleen gaat om mogelijkheden voor maatwerk, maar ook om behoefte aan nieuwe arrangementen; <ul style="list-style-type: none"> - Landelijk komt er onderzoek naar arrangementen voor de doelgroep De nieuwe voorzieningen die zich ontwikkelen in de regio zijn voornamelijk op deze doelgroep gericht	

Deel 4: Ontwikkelvraagstukken voor Innovatie Dekkend Netwerk

1. Het bepalen van de belastbaarheid, het besluit tot vrijstelling, de zorgplicht en de ontwikkelingen in het dekkend aanbod moeten met elkaar samenhangen

Wie aan de slag gaat met maatwerktrajecten in het onderwijs komt als snel in aanraking met de vraag wat de leerling aankan. Een school die een leerling onderwijstijd wil laten onderschrijven moet dit laten onderbouwen door een 'ter zake deskundige' (beleidsregel). De inzichten van de ouders kunnen verschillen met inzichten van professionals. Er zijn ook ouders die niet willen dat hun kind een vrijstelling krijgt omdat daarmee de mogelijkheid tot het volgen van onderwijs wegvalt. Hun kind ontvangt dan helemaal geen onderwijs meer. Het is belangrijk om het vraagstuk omtrent de belastbaarheid goed te ontrafelen. Vragen die hierbij terugkeren zijn:

- Wie bepaalt de belastbaarheid?
- Hoe verhoudt diegene zich tot degene die regie heeft?
- Wie bepaalt of het kind een vrijstelling heeft, krijgt of houdt?
- Stem degene die de vrijstelling geeft voldoende af met degene die de belastbaarheid bepaalt en het gesprek met ouders voert over maatwerk voor kinderen?
- Hebben beide voldoende inzicht in de mogelijkheden die het netwerk van zorg en onderwijs biedt?
- Hoe zit het met de zorgplicht als blijkt dat een kind het onderwijs toch niet aankan?

Opdracht voor de werkgroep

De komende maanden willen we ontdekken wie de belastbaarheid zou kunnen bepalen. Om de keuzes goed te onderbouwen sluiten we aan bij de kwaliteitseisen van de jeugdwet, de wet passend onderwijs en de beleidsregel afwijking onderwijstijd. We volgen de adviezen van Marc Dullaert in zijn recente rapport 'De kracht om door te zetten, hoe kunnen we de impasse rondom thuiszitten doorbreken'. We vertalen de adviezen naar de situatie in Holland Rijnland en concretiseren deze.

2. Het vervullen van de regierol, benodigde kennis en doorzettingsmacht

Wettelijk gezien zijn scholen verantwoordelijk voor een plan dat gericht is op volledige onderwijsdeelname. Tijdens het bedenken en realiseren van het plan kunnen er verschillen van inzicht ontstaan. Tussen school en degene die de belastbaarheid en behoefte van de leerling bepaalt, tussen school en jeugdhulp en tussen professionals en ouders. Ook in de fase waarin het plan gerealiseerd moet worden kunnen er belemmeringen optreden. Zorg is niet beschikbaar of aanbieders geven een andere invulling dan was bedacht aan het plan.

Knelpunten waar een oplossing voor moet komen

- Wie zorgt ervoor dat een plan uitgevoerd kan worden als het aanbod niet geleverd kan worden?
- Wie kan de realisatie van het plan zoals bedacht doorzetten als een van de uitvoerders in het plan afwijkt van de doelen en regievoerders niet in staat zijn dit te

beïnvloeden?

- Wat moeten professionals doen als ouders het niet eens zijn met het plan? Op welk moment?
- De positie van bestaande aanbieders (die ook ideeën hebben over de invulling) is soms niet duidelijk ten opzichte van degenen die regie voeren op het plan of die ingeschat hebben wat nodig is.

De werkgroep heeft zich in de bijeenkomst van eind januari over dit vraagstuk gebogen. Daarna zijn de voorstellen besproken met RBL. De voorlopige oplossingsrichtingen zijn in lijn met de adviezen van Marc Dullaert in het rapport 'De macht om door te zetten'.

Opllossingsrichting 1 'een sterke tandem'

Voor de regie is een sterke tandem nodig tussen iemand vanuit onderwijs en iemand vanuit zorg, het moeten de mensen zijn die inzicht hebben in de mogelijkheden, dus JGT/ambassadeur Go4Jeugd en iemand van samenwerkingsverband (namens de school als er een inschrijving is)

Onderwijs moet gecoördineerd worden vanuit onderwijs om terugkeer te bevorderen naar school;

Jeugdhulpaanbieder mag geen onderwijs aanbieden, maar heeft wel nauwe afstemming met onderwijs ten behoeve van onderwijsvoorbereiding

Constructies waarbij zorgaanbieder zelf regie heeft is niet wenselijk ivm terugkeer naar onderwijs (zeker geen regie op onderwijsdeel!).

De 'sterke tandem' brengt in de beginfase in beeld wat er nodig is. Pas daarna volgt de vraag wie de hulpvragen kan beantwoorden. Tijdens de zoektocht naar een passend programma lijken deze twee stappen in de huidige praktijk snel door elkaar te lopen: met het bestaande aanbod in gedachten wordt gezocht naar de beste plek. Juist voor deze kinderen is het belangrijk om in de beginfase goed in beeld te brengen wat het kind nodig heeft. Pas daarna vragen de regisseurs aanbieders om het plan uit te voeren. Deze werkwijze is een voorwaarde om in een latere fase, indien nodig, met een 'doorbraaktafel' het juiste aanbod af te kunnen dwingen.

Opllossingsrichting 2: 'doorzettingsmacht, kunnen forceren'.

Er is behoefte aan iemand die:

De sociale kaart overziet

Over de gemeente- en onderwijsgrenzen heen kan kijken

Onafhankelijk is;

Kan doorzetten;

De beide oplossingsrichtingen worden bevestigd door Marc Dullaert in zijn recente rapport 'De kracht om door te zetten, hoe kunnen we de impasse rondom thuiszitten doorbreken'. Hierin wordt gesproken over een ladder van toenemende complexiteit en het aanpassen van de samenwerking/regie op deze complexiteit. In de vervolgfase van de pilot vertalen we de adviezen uit het rapport naar de situatie in Holland Rijnland en concretiseren deze.

3. Hoe organiseren we en betalen we leerkrachten en onderwijsmaterialen?

Scholen en zorgaanbieders die zich willen richten op kinderen die willen toegroeien of terugkeren naar het onderwijs komen voor de volgende vragen te staan: waar haal ik onderwijsondersteuning en leerkrachten vandaan die een bijdrage leveren aan het maatwerk? Waar kan ik onderwijsmaterialen vinden? Hoe zet ik deze materialen en leerkrachten in? Mag ik deze op de zorglocatie aanbieden³.

Uitgangspunten:

- Zorginstellingen mogen geen zorggelden uitgeven aan onderwijs:
- Voor leerlingen die niet staan ingeschreven ontvangt de school en het samenwerkingsverband geen middelen: inschrijving is voorwaarde voor ontvangen van bekostiging van DUO. Pas daarna kunnen leermaterialen en leerkrachten worden bekostigd.
- Co-financiering door scholen, schoolbesturen of samenwerkingsverband mag niet omdat onderwijsgelden niet overgemaakt mogen worden aan een zorginstelling (er is een brin-nummer nodig voor bekostiging).

Wat mag wel?

Aan de hand van een concrete situatie is het ministerie gevraagd hoe zij hier tegenaan keken:

‘Een leerling krijgt onderwijstijdonderschrijving. In de uren dat het kind niet naar school gaat, ontvangt de leerling jeugdhulp op een zorgboerderij of locatie van de zorgaanbieder. De school stelt een docent beschikbaar die op de plek waar het kind jeugdhulp ontvangt het kind laat wennen aan ‘weer naar school gaan’; het kind leert omgaan met het ontvangen van instructie, het starten en stoppen van een taak, een overgang maken van rekenen naar taal. Een dergelijk individueel programma is volgens OCW mogelijk en zelfs gewenst. Het zou ‘te kort door de bocht zijn om dan te stellen dat alleen jeugdhulp verantwoordelijk is’. Deze uren onderwijsondersteuning die worden geboden, mogen echter niet meetellen als onderwijstijd.’

Dit zou betekenen dat:

- Zoveel mogelijk leerlingen worden ingeschreven op scholen (ook als ze nog maar deels onderwijs kunnen volgen)⁴. Elke school kennis moet hebben van de mogelijkheden voor maatwerk:
- Elke school moet in de beginfase afstemmen met een verantwoordelijke voor het opstellen van een planzorgaanbieder over het programma⁵;
- Tijdens de uitvoeringsfase moeten scholen afstemmen met de zorgaanbieder dit het plan uitvoert of met de casusregisseur;

Een oplossingsrichting voor een ‘pragmatische organisatie’ van onderwijs is een virtuele klas/setting (of meerdere in de regio) van waaruit maatwerkprogramma’s gerealiseerd

---

³ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2018D59859&did=2018D59859>
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/11/19/beantwoording-kamervragen-over-zorgboerderij>

⁴ Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop vrijstellingen worden gegeven op opgeheven.

⁵ Zie hiervoor het ontwikkelvraagstuk ‘wie heeft de regie’

worden.

Alle kinderen die onder de leerplicht vallen en thuis zitten of dreigen thuis te komen zitten, alsmede leerlingen die al een vrijstelling hebben, maar wel leerbaar zijn en van wie van de verwachting is dat ze op termijn weer aan de leerplicht kunnen voldoen, worden ingeschreven in een 'virtuele' klas in het (speciaal) onderwijs. Het onderwijs biedt deze leerlingen maatwerktrajecten aan die leiden tot gehele of gedeeltelijke terugkeer naar (regulier of speciaal). Er wordt een school, enkele scholen aangewezen die bereid is/zijn de verantwoordelijkheid voor deze doelgroep op zich te nemen en er uitvoering aan te geven (zie bijlage voor een toelichting).

Opdracht aan de werkgroep voor het vervolg:

- Onderzoek de wijze waarop maatwerkprogramma's haalbaar en organiseerbaar onderdeel kunnen worden van het dekkend onderwijsaanbod uitgaande van de oplossingrichting dat een/enkele scholen dit maatwerk verzorgen;
- Onderzoek de wijze waarop leerkrachten en materialen bekostigd kunnen worden:
- Kunnen TLV en arrangementen aangewend worden voor bekostiging van leerkrachten en onderwijsmaterialen?

Bijlage: Oplossingsrichting ‘een virtuele klas’

Alle kinderen die onder de leerplicht vallen en thuis zitten of dreigen thuis te komen zitten, alsmede leerlingen die al een vrijstelling hebben, maar wel leerbaar zijn en van wie van de verwachting is dat ze op termijn weer aan de leerplicht kunnen voldoen, worden ingeschreven in een ‘virtuele’ klas bij het speciaal onderwijs. Het speciaal onderwijs biedt deze leerlingen maatwerktrajecten aan die leiden tot gehele of gedeeltelijke terugkeer naar (regulier of speciaal). Er wordt een school, enkele scholen aangewezen die bereid is/zijn de verantwoordelijkheid voor deze doelgroep op zich te nemen en er uitvoering aan te geven.

Binnen de school wordt een virtuele mogelijkheid ingericht voor ‘maatwerkoplossingen’ De oplossingen die worden gezocht zijn maatwerktrajecten binnen het hele onderwijs-zorgdomein en als het nodig is breder dan dat. De virtuele locatie beschikt over een deskundige begeleiding die de verantwoordelijkheid draagt voor de inhoud en uitvoering van de ingezette trajecten. Voorwaarde is dat er met jeugdhulp afgestemd kan worden over de inzet van zorgaanbieders. De locatie werkt nauw samen met onderwijs- en zorgpartners (bijvoorbeeld AED en het zorgdomein), alsmede met de samenwerkingsverbanden.

Voordelen

- Specifieke kennis en vaardigheden om maatwerk te bedenken, organiseren en realiseren te zijn gebundeld, centraal aanwezig bij een of enkele locatie.
  - o Omgaan met groeiende druk van ouders en vanuit de omgeving binnen het onderwijs om maatwerk oplossingen te ‘leveren’ voor kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften, met name rond al thuiszittende of dreigend thuiszittende kinderen;
  - o Kennis van complexiteit van wet- en regelgeving in onderwijs- en zorg; kunnen omgaan met juridisering van meningsverschillen rond gewenst maatwerk en beperkte vrije regelruimte;
    - Geen knelpunt tav huiverigheid binnen het onderwijs voor het bieden van maatwerk-oplossingen vanwege mogelijke financiële en juridische consequenties en precedentes
  - o De financiering vindt plaats vanuit de rijksmiddelen die samenhangen met de inschrijving van de betreffende leerlingen, eventueel aangevuld met gelden van samenwerkingsverbanden (TLV, arrangementen).
- Afspraken over aansluiting jeugdhulp – onderwijs tussen enkele partijen (namelijk de SBO locatie en jeugdhulppartners)
- vaste JGT'er(s)/ambassadeurs Go!4Jeugd verbonden aan de school kunnen kennis en ervaring opbouwen;
- Korte lijn tussen zorgprofessionals en onderwijs/leerkrachten verloopt overzichtelijk;

Nadelen:

- Andere scholen/ schoolbesturen kunnen een grens trekken, voelen minder de noodzaak mogelijk om zich te verdiepen in mogelijkheden voor maatwerk;
- Bij toegroeï naar volledig onderwijs is overgang naar school van herkomst nodig;

Om te kunnen werken aan een fictieve SO/zorgklas zonder last te hebben van de nadelen, is bestuurlijk draagvlak vanuit het onderwijs noodzakelijk. Er moet bereidheid zijn de leerlingen weer op te nemen als kinderen weer zover zijn. Ook moet er bereidheid zijn verantwoording te nemen voor ingroeitrajecten van kinderen (bijvoorbeeld via symbiose). En scholen moeten zich niet 'ontslagen' weten van de plicht om zoveel mogelijk zelf maatwerk te realiseren. Kortom, de uitvoering wordt belegd bij een of twee scholen maar de verantwoordelijkheid blijft gedeeld, ook in geval van juridische procedures en maatregelen van inspectie. Voor deze constructie is daarom nodig dat in dergelijke gevallen de kosten van deze risico's gezamenlijk gedragen worden met de 'opdrachtgevende' partijen, zijnde het onderwijsveld via de samenwerkingsverbanden en gemeente.